

بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجو - معلمان دختر دانشگاه فرهنگیان یزد

شکوفه رحیم‌زاده^۱، زهرا سهوئی‌نور^۲، نازنین رئیسی^۳

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۰ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۳۰

چکیده

دانشگاه فرهنگیان تربیت محور است و مأموریت اصلی آن تأمین، تربیت، تقویت و بهسازی منابع انسانی آموزش و پرورش است. پژوهش حاضر، با هدف بررسی رابطه تاب‌آوری و سخت‌کوشی در دانشجو- معلمان دختر دانشگاه فرهنگیان یزد، انجام شده است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر دوره کارشناسی امور تربیتی دانشگاه فرهنگیان، پردیس فاطمه الزهرا(س) یزد به تعداد ۹۰ نفر بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در این دانشگاه، مشغول به تحصیل بودند. کل جامعه از طریق روش سرشماری به عنوان نمونه انتخاب شدند ولی در نهایت ۷۳ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. ابزار سنجش در این پژوهش شامل مقیاس تاب‌آوری کانر - دیویدسون (۲۰۰۳) و مقیاس سخت‌کوشی بارتون (۱۹۸۹) بود. اطلاعات جمع‌آوری شده با روش ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های هر دو متغیر تاب‌آوری و سخت‌کوشی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. با توجه به نقش مهم تاب‌آوری و سخت‌کوشی در رشد شایستگی و صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجو- معلمان، لازم است، برای رشد و ارتقا چنین توانمندی‌هایی، برنامه‌ریزی گردد.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری، سخت‌کوشی، دانشجو- معلمان، دانشگاه فرهنگیان یزد

۱. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران. (نویسنده مسئول).

Zhrarahimi717@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی امور تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران. Blwchly734@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی امور تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران.

Nazynryysy11i@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

در زندگی روزمره، شرایط و موقعیت‌ها به گونه‌ای است که افراد خواه ناخواه دچار مشکل می‌گردند. از این میان معلمان به خاطر داشتن موقعیت اجتماعی خاص و برجسته بودن شخصیت آن‌ها در میان افراد جامعه، شغلشان از حساسیت خاصی برخوردار بوده و ممکن است بین انتظارات نقش معلمی و نیازها و خواسته‌هایشان تضادهایی وجود داشته باشد. لذا معلمان با چالش متعددی مواجه هستند، از جمله ساعات کار طولانی، سوء رفتار دانش‌آموزان، افت دانش‌آموزان و عدم پشتیبانی مدیر که همه این عوامل استرس‌زا، منجر به احساس بی‌کفایتی، کاهش عزت نفس، نارضایتی شغلی، فرسودگی شغلی می‌گردد (سفای و کاویونی^۱، ۲۰۱۴). علاوه بر اهمیت نقش معلمی، مواردی دیده می‌شود که حتی معلمان با تجربه، هنگام مواجه با مشکلات، تصمیم به ترک شغل خود می‌گیرند در صورتی که آموزش و پرورش برای جایگزینی آن‌ها با افراد واجد شرایط با مشکل روبرو می‌گردد این امر به نوبه خود در آموزش دانش‌آموزان نیز تأثیر منفی به جای خواهد گذاشت، با توجه به این چالش‌ها، معلمان باید توانایی آن را داشته باشند که در برابر ناملایمات و سختی‌ها، تصمیم درست بگیرند. آنچه که باعث می‌گردد یک معلم، چالش‌های موجود در مسیر شغلی خود را به شیوه مناسب حل و فصل کند؛ تاب‌آوری در فرآیند آموزش است (منسفیلد، بلتمان، پرایس و مک‌کونی^۲، ۲۰۱۲).

از جمله توانایی‌های انسان که موجب سازگاری مؤثر با عوامل خطر می‌شود، تاب‌آوری^۳ است. تاب‌آوری ظرفیتی برای مقاومت در برابر استرس و مشکلات است. به بیان دیگر تاب‌آوری، سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار است (والر^۴، ۲۰۰۱). تاب‌آوری به انطباق موفقیتی گفته می‌شود که در آوردگاه مصائب و استرس‌های توان‌کاه و ناتوان‌ساز آشکار می‌گردد. تاب‌آوری جایگاه ویژه‌ای در حوزه‌های روان‌شناسی تحول، روان‌شناسی خانواده و

1. Cefai & Cavioni
2. Mansfiel, Beltman, Price & Mc Conney
3. resiliency
4. waller

بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجو - معلمان دختر ...

بهداشت روانی به خود اختصاص داده است (کمپل، کوهن و استین^۱، ۲۰۰۶). سازه تاب‌آوری به عنوان فرایندی پویا تعریف می‌شود که در آن فرد با وجود تجربه‌های آسیب‌زننده ناخوشایند مهارت‌های سازگارانه مثبت را نشان می‌دهد. تاب‌آوری سازه‌ای چند بعدی است که میزان بهره‌بردن فرد از آن در اثر تعامل فاکتورهای محیطی و شخصی تعیین می‌شود. افراد در معرض موقعیت‌ها و تهدیدهای چالش‌برانگیزی قرار می‌گیرند، تاب‌آوری نتیجه مواجهه با این موقعیت‌هاست نه اجتناب از آنها (سیدهیگ، ساتیرانیان، سومرا و کانرا، ۲۰۱۷). اما افرادی که از تاب‌آوری بالایی برخوردارند گرچه شرایط فوق‌را به عنوان شرایط تهدید کننده در نظر می‌گیرند، اما تلاش می‌کنند با اتخاذ راه‌های منطقی از شرایط موجود به نحو احسن در جهت خواسته‌های خود استفاده کنند (بانانو، گالی، بوسیرلی و وال‌هو^۲، ۲۰۰۷). هر چند اندیشه تاب‌آوری در مواجهه با شرایط ناگوار از سال‌ها قبل در افسانه‌ها اسطوره‌ها و هنر و ادبیات وجود داشته است، اما در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم که روان‌شناسی تحولی تکوین یافت تمایل واضحی در زمینه تعامل فرد با محیط به وجود آمد. تاب‌آوری را توانمندی فرد در برقراری تعادل زیستی روانی در شرایط خطرناک، قلمداد می‌کنند (رجبیان و اصغری، ۱۴۰۰).

محققان در صدد آن هستند که عوامل حمایتی که باعث بهبود تاب‌آوری می‌شوند را شناسایی نمایند و همچنین مشتاق هستند رفتارهای پایه، اسناد و مکانیزم‌هایی که باعث بروز تاب‌آوری می‌شوند را کشف کنند. عوامل حمایتی، عواملی هستند که از طریق اصلاح، بهبود و یا تغییر دادن پاسخ‌های فرد به مخاطرات محیطی او را برای دادن پاسخ سازگارانه به این مخاطرات آماده نمایند (راتر، ۱۹۸۵؛ نقل از برودر، ۲۰۰۹).

یکی دیگر از توانمندی‌های لازم برای حرفه معلمی، سخت‌کوشی^۳ است. واژه سخت-کوشی واژه تازه‌ای نیست. اساس نظری آن بر پایه کارهای روان‌شناسان و فیلسوفان وجودی مانند هایدگر^۴ (۱۹۸۶) فرانکل^۵ (۱۹۶۰) و بینزوانگر^۶ (۱۹۶۳) بوده که شامل معنادهی به

1. Campbell, Cohan & Stein
2. Bonanno, Galea, Bucciarelli & Vlahov
3. hardiness
4. Heidegger
5. Frankl
6. Binswanger

زندگی حتی با وجود آنکه گاهی پوچ یا رنج‌آور شده، و بهره‌مندی تام از زندگی برخلاف پوچی و رنج ذاتی آن می‌شود (بارتون^۱، ۲۰۰۶). وگنی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) خاطرنشان کردند که سرسختی در کاهش سطح استرس خستگی عاطفی و مسخ شخصیت، مؤثر است و در حالی که به طور همزمان سطوح شخصی را بالا می‌برد. مدی^۳ (۲۰۰۶) بر این باور است که سخت‌کوشی موجب تسهیل فرایند مبدل‌سازی استرس‌ها به سودمندی می‌گردد و عامل رشد خلاقیت دانش و تکامل‌گری شده و در نهایت طی این فرایند به بقا و رشد سلامت روانی و جسمانی کمک می‌کند بنابراین، سخت‌کوشی مفهومی است که نوعی نگرش به زندگی را نشان می‌دهد که فرد را بر می‌انگیزاند تا تغییرات را فرصتی برای رشد ببیند تا تهدیدی برای حس ایمنی و بقا. در واقع تغییر به جای ثبات و یکنواختی، شیوه اصلی زندگی قلمداد می‌شود. به عقیده، ماند^۴ (۲۰۱۷)، سرسختی مفهومی است که بیشترین ارتباط را با تاب‌آوری دارد. سخت‌کوشی، شامل تعهد (جستجوی معنادار هدف)، کنترل (ایمان داشتن به توانایی خود برای غلبه بر مشکلات) و چالش (انتظار اینکه تغییر به عنوان یک آسان‌گر برای بهبود عمل کند) است. پس افرادی که تعهد نیرومندی دارند و به ارزش و حقانیت آنچه که هستند و آنچه که انجام می‌دهند باور دارند؛ آن‌ها به جای آنکه به دلایلی از قبیل ترس، نامطمئنی و خستگی از مسائل شانه خالی کنند دارای حسی پرمعنای و هدف‌مند در کار و ارتباطات بوده و خود را عمیقاً درگیر امور می‌کنند و اثره کنترل منعکس‌کننده باوری است که فرد براساس آن می‌تواند بر سررشته امور زندگی خود به واسطه ملاحظاتی منطقی اثرگذار باشد (سدرستروم، دل بیرو لیفرمن^۵، ۲۰۰۰) این‌گونه فرض می‌شود که افراد سخت‌کوش به فعالیت‌هایشان تعهد دارند، در برابر رویدادهای زندگی کنترل دارند و متمایل هستند تغییرات غیرمنتظره یا تهدیدزا را به جای یک رویداد آزاردهنده یک چالش مثبت ببینند.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های بسیاری با محوریت تاب‌آوری انجام شده است که در بین آن‌ها بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی هم مشاهده می‌شود از جمله دل‌هاج^۶ و همکاران (۲۰۱۰)

1. Bartone
2. Vagni
3. Maddi
4. Mund
5. Soderstrom, Dolbier & Leiferman
6. Delahajj

بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجویان - معلمان دختر ...

مطالعه‌ای به منظور بررسی رابطه سخت‌کوشی و نحوه واکنش افراد به یک موقعیت استرس‌زا انجام دادند. در این پژوهش، سبک‌های مقابله‌ای و خودکارآمدی، نیز به‌عنوان متغیرهای میانجی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که سخت‌کوشی و پاسخ فرد به یک موقعیت استرس‌زای خاص با ویژگی‌های زمینه‌ای فرد در ارتباط است. وترز^۱ (۲۰۱۹) پژوهشی در مورد رابطه بین تاب‌آوری با معنای زندگی و سخت‌کوشی انجام داد. این پژوهش یکی از اولین مطالعاتی بود که وجود هم‌پوشانی بین معنای زندگی، تاب‌آوری و سخت‌کوشی را مورد بررسی قرار می‌داد. نتایج نشان داد که واریانس مشترک کافی بین معنای زندگی، تاب‌آوری و ابعاد سخت‌کوشی وجود دارد. کیم و سای^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی که با هدف بررسی روابط بین سخت‌کوشی و رضایت از زندگی کودکان کره‌ای، با تمرکز بر اثر واسطه‌ای، تاب‌آوری بود و نتایج نشان داد که سخت‌کوشی و تاب‌آوری می‌تواند رضایت و انتظارات کودکان از زندگی را در طول فرآیند فرهنگ‌پذیری حفظ و ارتقا دهد و اطلاعات مفیدی را از نظر تحصیلی، آموزشی و بالینی فراهم کند که با چندفرهنگی‌تر شدن جهان، ضروری است. علی‌زاده و نمازی‌زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین تاب‌آوری و سخت‌کوشی در ورزشکاران و مقایسه آن در رشته‌های اجتماعی (والیبال و بسکتبال) و انفرادی (شنا و دوومیدانی) پرداختند. بررسی همبستگی بین متغیرها، نشان داد که رابطه مثبت معنی‌داری بین متغیرهای تاب‌آوری و سخت‌کوشی ورزشکاران در کل وجود دارد و مقایسه گروه‌ها، نشان داد که بین ورزشکاران انفرادی و اجتماعی به لحاظ مقیاس تاب‌آوری تفاوت معنی‌داری وجود دارد. پولادی ری‌شهری و گلستانه (۱۴۰۰) پژوهشی با هدف تعیین رابطه بین مکانیسم‌های دفاعی و سبک‌های هویت با تاب‌آوری انجام دادند. نتایج به‌طورکلی نشان داد که بین سبک هویت اطلاعاتی، سبک هویت سردرگم/اجتنابی و هنجاری با تاب‌آوری رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد، ولی بین سخت‌کوشی با تاب‌آوری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. براساس نتایج تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که جرأت‌ورزی و سپس سخت‌کوشی و مکانیسم‌های دفاعی رشد یافته، مهم‌ترین پیش‌بین‌های تاب‌آوری هستند. ذاکری‌زاده (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی

رابطه سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهر زاهدان پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد که سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آموزش و پرورش ناحیه دو زاهدان رابطه معناداری دارد.

در شرایط فعلی بسیاری از دانشجو معلمان به دلیل داشتن دید منفی نسبت به مسائل اقتصادی و اجتماعی، نسبت به آینده خودشان ناامید هستند و خطر ابتلا به مسائل روانی مانند افسردگی بیش از پیش سلامت آن‌ها را تهدید می‌کند. جمعیت قابل‌توجهی از دانشجویان نسبت به مشکلات نگاه مبالغه‌آمیز و آشفته‌کننده دارند و خودشان را به عنوان فردی که هیچ‌کنترلی بر محیط و یا بر رفتارهای مخرب خود ندارند می‌پندارند. لذا برای اینکه دانشجویان از روحیه مثبت‌نگرانه درباره خود و دیگران و دنیا برخوردار شوند و خود را مفید و اثربخش دانسته و بتوانند زندگی خود را با اندیشه‌ای روشن، دیدی واقع‌بینانه‌تر و با اطمینان سپری کنند، نیاز به مداخله و آموزش برای آنان بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود تا آن‌ها به امید و انگیزه بیشتری به تحصیل پردازند نکات گفته شده همگی تأکیدی بر ضرورت بررسی این موضوع است. یعنی توجه به تربیت دانشجو- معلمان تاب‌آور که همواره بتوانند با فراز و نشیب‌های دوران تحصیل و دوران خدمت با سخت‌کوشی، مقابله کنند با این حال این مسأله به‌عنوان یک نیاز اساسی دانشجو- معلمان و نیز معلمان هم‌چنان، مغفول مانده است. لذا این پژوهش به دنبال آن است که تأثیر تاب‌آوری بر سخت‌کوشی دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان را مورد بررسی قرار دهد، زیرا با مرور منابع مختلف در چند سال اخیر مشاهده شده است که هیچ مطالعه‌ای در زمینه تاب‌آوری و سخت‌کوشی در بین دانشجو- معلمان، انجام نشده است و وجود خلأ پژوهشی هم‌چنان مشهود است و نشان‌دهنده اهمیت این متغیرها به خصوص در جامعه دانشجویان دانشگاه‌های مختلف است، لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر تاب‌آوری بر سخت‌کوشی دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان یزد انجام گرفته است.

با توجه به مطالب ذکر شده، سؤالات اساسی در این پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- آیا بین تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجو- معلمان رابطه وجود دارد؟
- ۲- آیا متغیر تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن بر سخت‌کوشی مؤثرند و توانایی پیش‌بینی آن را

دارند؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر دوره کارشناسی امور تربیتی دانشگاه فرهنگیان، پردیس فاطمه الزهرا(س) یزد به تعداد ۹۰ نفر هستند که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در این دانشگاه، مشغول به تحصیل بودند. کل جامعه از طریق روش سرشماری به‌عنوان نمونه انتخاب شدند، ولی در نهایت ۷۳ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. ابزارهای گردآوری اطلاعات به شرح زیر بوده است:

الف) مقیاس تاب‌آوری کانور و دیویدسون: این پرسشنامه که توسط کانر - دیویدسون در سال ۲۰۰۳ تدوین شده است، به‌صورت خودگزارشی است و به منظور سنجش میزان تاب‌آوری در افراد مختلف ساخته شده است و دارای ۲۵ سؤال می‌باشد که کانر و دیویدسون با مرور منابع پژوهشی ۱۹۹۱-۱۹۷۹ حوزه تاب‌آوری تهیه کردند. نمره گذاری این پرسشنامه براساس یک طیف لیکرتی بین صفر (کاملاً نادرست) تا چهار (همیشه درست) انجام می‌شود. برای به‌دست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه، مجموع امتیازات همه سؤالات باید با هم جمع گردد. این امتیاز دامنه‌ای از صفر تا صد را خواهد داشت. هرچه امتیازات بالاتر باشد میزان تاب‌آوری فرد پاسخ‌دهنده بیشتر خواهد شد. نقطه برش این پرسشنامه نمره ۵۰ است، یعنی نمره بالاتر از ۵۰ نشان‌دهنده افرادی است که تاب‌آوری بالاتر دارند و هر چه این نمرات بالاتر از ۵۰ باشد میزان تاب‌آوری بالاتر خواهد بود. پایایی (به روش باز آزمایی و آلفای کرونباخ) و روایی (به روش تحلیل عوامل و روایی همگرا و واگرا) توسط سازندگان آزمون در گروه‌های مختلف (عادی و در خطر) به‌دست آمده است. کانر و دیویدسون ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب‌آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی حاصل از روش باز آزمایی در یک فاصله ۴ هفته‌ای ۰/۸۷ بوده است. سامانی و همکاران (۱۳۸۶) برای احراز پایایی این پرسشنامه از روش آلفا کرونباخ و برای تعیین روایی از روش تحلیل عامل استفاده کردند. پایایی مقیاس برابر ۰/۹۳ گزارش شده است که کاملاً منطبق با پایایی گزارش شده توسط سازندگان مقیاس بود. نتایج تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی بیانگر وجود یک عامل کلی در مقیاس بود. ملاک استخراج

عوامل شیب منحنی اسکری و ارزش ویژه بالاتر از یک بود. شاخص کومو برابر با ۰/۹۱ و ضریب کرؤیت بارتلت در سطح ۰/۱۰۰۰ معنادار بود که نشان‌دهنده کفایت نمونه‌گیری گویه‌ها و ماتریس همبستگی بود با دیگر تحقیقات که روایی و پایایی این مقیاس را بررسی نموده‌اند، همخوانی دارد. محمدی (۱۳۸۴) برای تعیین پایایی مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته و ضریب پایایی ۰/۸۹ را گزارش کرده است. همچنین پایایی پرسشنامه با آلفای کرونباخ، توسط حق رنجبر و همکاران (۱۳۹۰) ۰/۸۴ به دست آمده است.

ب) **مقیاس سخت‌کوشی بارتون**: این مقیاس در سال ۱۹۸۹ توسط بارتون، اورسانو، رایت و اینگراهام، ساخته شد و متشکل از ۴۵ سؤال است که در مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از نمره صفر تا نمره سه برای سه زیرمقیاس تعهد، کنترل و مبارزه‌طلبی محاسبه می‌شوند هر یک از زیرمقیاس‌های این آزمون برحسب ۱۵ سؤال ارزیابی می‌شود علاوه بر سه زیرمقیاس، از جمع کل نمره زیرمقیاس‌ها یک نمره کل برای سخت‌کوشی به دست می‌آید. مقیاس سخت‌کوشی ابزاری معتبر برای سنجش سخت‌کوشی و سلامت روانی است، بشارت (۱۳۸۷) ضرایب آلفا کرونباخ، ۱۹۷۰ از ۰/۸۸ تا ۰/۹۳ برای زیرمقیاس تعهد، از ۰/۸۵ تا ۰/۹۴ برای زیرمقیاس کنترل از ۰/۸۹ تا ۰/۹۵ برای زیرمقیاس مبارزه‌طلبی و از ۰/۸۷ تا ۰/۹۴ برای نمره کل سخت‌کوشی محاسبه شد که نشانه همسانی درونی خوب، مقیاس است. ضرایب همبستگی نمره‌ها با فاصله دو تا چهار هفته از ۰/۸۲ تا ۰/۹۰ برای زیرمقیاس تعهد از ۰/۸۰ تا ۰/۸۸ برای زیرمقیاس کنترل از ۰/۷۹ تا ۰/۸۷ برای زیرمقیاس مبارزه‌طلبی و از ۰/۸۰ تا ۰/۸۸ برای نمره کل سخت‌کوشی محاسبه شد که نشانه پایایی بازآزمایی کافی برای مقیاس است. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی علاوه بر عامل کلی سخت‌کوشی وجود سه عامل تعهد، کنترل و مبارزه‌طلبی را تأیید کردند (بشارت، ۱۳۸۷).
داده‌های این پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و با کمک گرفتن از نرم‌افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجوی - معلمان دختر ...

یافته‌ها

تحلیل توصیفی داده‌ها:

شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۷۳ نفر از دانشجویان دختر دانشگاه فرهنگیان یزد، رشته امور تربیتی بودند که در بازه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال قرار داشتند و همه این دانشجویان دختر بوده و ۲۰ درصد این دانشجویان متأهل و ۸۰ درصد مجرد و همچنین ۳۷ درصد دانشجویان بومی استان یزد و ۶۳ درصد غیربومی بودند. شاخص‌های میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول (۱) گزارش شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل نمره	حداکثر نمره
سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن	تعهد	۲۳/۱۸	۵/۰۹	۲۰	۴۴
	کنترل	۳۷/۰۷	۵/۲۷	۲۵	۵۴
	مبارزه طلبی	۴۹/۷۵	۴/۸۴	۳۵	۵۹
	سخت‌کوشی (کل)	۱۲۰	۱۲/۹۵	۹۱	۱۵۲
تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن	شایستگی فردی	۲۷/۴۷	۴/۶۵	۱۶	۳۹
	اعتماد به غرایز فردی تحمل عاطفه منفی	۲۳/۹۳	۵/۸۶	۹	۳۵
	پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن	۱۷/۲۹	۴/۴۱	۸	۲۵
	کنترل	۱۰/۳۳	۲/۳۹	۵	۱۴
	تأثیرات معنوی	۶/۱۴	۲/۰۰	۲	۱۰
تاب‌آوری (کل)	۸۵/۱۵	۱۶/۹۱	۴۵	۱۱۹	

براساس جدول (۱)، متغیر سخت‌کوشی دارای میانگین ۱۲۰ و انحراف استاندارد ۱۲/۹۵، بیشترین نمره در این متغیر ۱۵۲ و کمترین نمره ۹۱ است. نیز براساس جدول ۱ متغیر تاب‌آوری دارای میانگین ۸۵/۱۵ و انحراف استاندارد ۱۶/۹۱، بیشترین نمره تاب‌آوری ۱۱۹ و کمترین نمره ۴۵ می‌باشد. همچنین در این جدول میانگین و انحراف معیار و کمترین و بیشترین نمره برای هر یک از مؤلفه‌های سخت‌کوشی و تاب‌آوری مشخص شده است.

دانشگاه فرهنگیان یزد

۱۰۱

سال اول، شماره ۲
بهار ۱۴۰۲

تحلیل استنباطی داده‌ها:

سؤال اول پژوهش: آیا بین تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجویان - معلمان، رابطه وجود دارد؟

به منظور پاسخگویی به این سؤال، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲. نتایج همبستگی پیرسون در مورد ارتباط بین تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن با متغیر سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن

سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن				شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	متغیر
سخت‌کوشی (کل)	مبارزه طلبی	کنترل	تعهد			
۰/۶۰۰	۰/۵۰۸	۰/۴۳۵	۰/۵۹۳	همبستگی پیرسون	شایستگی فردی	تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		
۰/۵۹۳	۰/۵۴۶	۰/۴۵۷	۰/۵۱۸	همبستگی پیرسون	اعتماد به‌غرایز فردی	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	تحمل عاطفه منفی	
۰/۶۰۵	۰/۵۰۱	۰/۴۶۶	۰/۵۱۸	همبستگی پیرسون	پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		
۰/۴۰۰	۰/۳۸۳	۰/۲۲۶	۰/۴۱۹	همبستگی پیرسون	کنترل	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۵۴	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		
۰/۵۲۶	۰/۵۰۴	۰/۳۷۲	۰/۴۷۵	همبستگی پیرسون	تأثیرات معنوی	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		
۰/۶۴۷	۰/۵۷۴	۰/۴۷۶	۰/۶۱۰	همبستگی پیرسون	تاب‌آوری (کل)	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری		

جدول (۲) نتایج ضریب همبستگی بین متغیر سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن با متغیر تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن نشان می‌دهد. در واقع این جدول نتایج همبستگی دو به دو بین مؤلفه‌های هر دو متغیر را ارائه می‌دهد. براساس این جدول سطوح معنی‌داری در تمام موارد به جز یک مورد از ۰/۰۵ و حتی ۰/۰۱ کمتر است ($P < ۰.۰۱$). به این معنی که این همبستگی‌ها معنی‌دار هستند و این موضوع نشان‌دهنده ارتباط قوی بین دو متغیر تاب‌آوری

بررسی رابطه تاب آوری با سخت‌کوشی در دانشجویان - معلمان دختر ...

و سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آنها دارد. نکته دیگر این که تمام همبستگی‌های معنی‌دار، مثبت هستند به این معنی که ارتباط بین متغیرها مستقیم است. یعنی هر چه نمره فردی در هر یک از مؤلفه‌ها یا نمره کل تاب‌آوری بیشتر باشد نمره‌های او در متغیر سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن بیشتر است و بالعکس. البته سطح معنی‌داری مؤلفه کنترل در متغیر سخت‌کوشی با مؤلفه کنترل در متغیر تاب‌آوری برابر با $0/054$ می‌باشد و چون از $0/05$ بیشتر است؛ معنی‌دار نیست (هرچند نزدیک به معنی‌داری است). بنابراین می‌توان گفت فقط بین این دو مؤلفه ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

سؤال دوم پژوهش: آیا متغیر تاب‌آوری و مؤلفه‌های آن بر سخت‌کوشی مؤثرند و

توانایی پیش‌بینی آن را دارند؟

برای پاسخ دادن به این سؤال از روش رگرسیون چند متغیره استفاده گردید. به این صورت که یک مرتبه مؤلفه‌های تاب‌آوری با روش گام به گام به عنوان متغیر مستقل، وارد رگرسیون شدند و یک مرتبه هم نمره کل تاب‌آوری به تنهایی به عنوان متغیر مستقل وارد رگرسیون گردید. نتایج رگرسیون مربوط به مؤلفه‌های تاب‌آوری، حاکی از آن است که از بین پنج مؤلفه تاب‌آوری، دو مؤلفه بیشترین تأثیر را داشتند و وارد رگرسیون شدند و سه مؤلفه دیگر که اثر پیش‌بینی‌کنندگی نداشتند از رگرسیون خارج شدند. در گام اول مؤلفه پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن که بیشترین تأثیر را داشته وارد رگرسیون شده و در گام دوم مؤلفه شایستگی فردی که بر سخت‌کوشی مؤثر بوده به مؤلفه قبلی اضافه شده است. مجذور همبستگی در گام دوم برابر با $0/399$ می‌باشد. به این معنی که مؤلفه پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن و مؤلفه شایستگی فردی بر روی هم $39/9$ درصد واریانس متغیر سخت‌کوشی را تبیین می‌کنند. نتایج تحلیل واریانس در مورد معنی‌داری رگرسیون نشان می‌دهد این رگرسیون با مقدار $F=24/943$ و سطح معنی‌داری $P=0/000$ معنی‌دار است. نتایج مربوط به ضرایب مؤلفه‌های وارده شده به رگرسیون، نتایج کامل‌تری از رگرسیون ارائه می‌کند این ضرایب در جدول (۳) ارائه گردیده است.

دانشگاه گیلان

۱۰۳

سال اول، شماره ۲
بهار ۱۴۰۲

جدول ۳. ضرایب مؤلفه‌های وارد شده به رگرسیون

مرحله	مؤلفه‌ها	ضرایب استاندارد نشده		سطح معنی داری P
		Beta	خطای معیار	
اول	مقدار ثابت		۴/۹۴۴	۰/۰۰۰
	پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن	۰/۶۰۵	۰/۲۷۷	۰/۰۰۰
دوم	مقدار ثابت		۷/۱۲۸	۰/۰۰۰
	پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن	۰/۳۵۶	۰/۴۰۲	۰/۰۱۱
	شایستگی فردی	۰/۳۳۵	۰/۳۸۱	۰/۰۱۷

براساس جدول (۳) تمام سطوح معنی داری از ۰/۰۵ کمتر است به این معنی که تمام مقادیر t معنی دار هستند و متغیرهای وارد شده به رگرسیون توانایی پیش‌بینی سخت‌کوشی را دارند. نتیجه مهم دیگر در جدول ۳ مقادیر B و t می‌باشند. زیرا می‌توان براساس آنها با فرمولی دقیق، مقدار سخت‌کوشی را پیش‌بینی کرد. به عنوان مثال فرمول پیش‌بینی سخت‌کوشی براساس مقادیر B در گام دوم به شرح ذیل می‌باشد:

$$Y = 1,043 + 76,366X1 + 0,932X2$$

در این فرمول Y متغیر وابسته یا سخت‌کوشی، مقدار ۷۶/۳۶۶ مقدار ثابت یا عرض از مبدأ، $X1$ متغیر مستقل پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن و $X2$ متغیر مستقل شایستگی فردی می‌باشند.

بعد از انجام رگرسیون تأثیر مؤلفه‌های تاب‌آوری بر سخت‌کوشی، رگرسیون تأثیر نمره کل تاب‌آوری بر سخت‌کوشی مورد بررسی قرار گرفت. مجذور همبستگی این رگرسیون ۴۱/۱ می‌باشد به این معنی که متغیر تاب‌آوری ۴۱/۱ درصد واریانس متغیر سخت‌کوشی را تبیین می‌کند. مقدار F این رگرسیون ۵۱/۲۵۲ و سطح معنی داری $P=0/000$ می‌باشد به این معنی که رگرسیون معنی دار است و متغیر تاب‌آوری توانایی پیش‌بینی سخت‌کوشی را دارد. نتایج ضرایب مربوط به متغیرهای وارد شده به رگرسیون نشان می‌دهد مقدار t تأثیر متغیر

بررسی رابطه تاب آوری با سخت‌کوشی در دانشجو - معلمان دختر ...

تاب آوری ۷/۱۵۹ می‌باشد که در سطح $P=0/000$ معنی‌دار است و نشان‌دهنده تأثیر متغیر تاب آوری بر سخت‌کوشی می‌باشد. مقدار B متغیر تاب آوری ۰/۴۶۹ و مقدار بتا ۰/۶۴۷ می‌باشد. براساس مقدار B مربوط به تاب آوری فرمول دقیق پیش‌بینی سخت‌کوشی براساس متغیر تاب آوری به شرح ذیل می‌باشد.

$$Y = 0,469 + 0,647X$$

در این فرمول ۷۷/۷۶۷ مقدار ثابت یا عرض از مبدأ و X متغیر مستقل یعنی تاب آوری و Y متغیر وابسته یا سخت‌کوشی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه تاب آوری و سخت‌کوشی در دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان یزد، انجام شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که بین مؤلفه‌های هر دو متغیر تاب آوری و سخت‌کوشی، همبستگی مثبت و معنادار، وجود دارد. نتایج این پژوهش با تحقیقات کیم و سای (۲۰۲۱)، وترز (۲۰۱۹)، دل‌هاج و همکاران (۲۰۱۰)، ذاکری‌زاده، (۱۴۰۱)، پولادی ری شهری و گلستانه (۱۴۰۰) و علی‌زاده و نمازی‌زاده (۱۳۹۹)، همسو بوده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان به این نکته اشاره نمود که افراد سخت‌کوش برای رسیدن به خواسته خود، دست از تلاش بر نمی‌دارند و به تنش‌های موجود در زندگی و محل کار، به عنوان چالش نگاه کرده و تا حد ممکن از خود پایداری و تاب آوری نشان می‌دهند. همچنین، آن‌ها متعهدانه، از آغاز تا رسیدن به هدف عمل می‌کنند. همچنان که ماند (۲۰۱۷)، مطرح می‌کند سخت‌کوشی مفهومی است که بیشترین ارتباط را با تاب آوری دارد. نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌ها ذکر شده، نشان‌دهنده آن است که دانشجویان برخوردار از تاب آوری بالا، در انجام فعالیت‌های خود سخت‌کوش‌تر هستند، از تعهد بالایی برخوردار بوده، با علاقه به فعالیت‌های درسی خود می‌پردازند و این موقعیت را به عنوان بهترین شیوه، برای رسیدن به اهداف آموزشی خود، لحاظ می‌کنند. چنین نگرشی باعث می‌شود که دانشجو- معلمان، دوره تحصیلی را به‌عنوان موقعیتی مهم، ارزشمند و جالب ارزیابی نموده و زمان بیشتری را به آن اختصاص دهند.

دانشگاه فرهنگیان یزد

۱۰۵

سال اول، شماره ۲
بهار ۱۴۰۲

پروژه افزایش تاب‌آوری از طریق آموزش معلمان^۱ با مشارکت پنج کشور اروپایی شامل یونان، پرتغال، ایتالیا، کرواسی، رومانی و کشور استرالیا و با پشتیبانی اتحادیه اروپا در حال انجام است. در چارچوب نظری این پروژه، تاب‌آوری معلمان یک پدیده چندعاملی است که از فرایند تعامل بین ویژگی‌های شخصی و عوامل زمینه‌ای ایجاد می‌گردد. نشان دادن تاب‌آوری، حاکی از استفاده از ظرفیت‌های موجود عاطفی، انگیزشی، حرفه‌ای و اجتماعی و راهبردهای مقابله با موقعیت‌های پرتنش و استرس‌زا است که به پیامدهای رضایت بخش منجر می‌شود. بنابراین هدف پروژه مذکور توانمندسازی معلمان در تاب‌آوری خودشان در مواجهه با تغییرات سریع آموزشی و در نهایت، افزایش کیفیت آموزشی برای دانش‌آموزان، آنهاست. عملی شدن این هدف از طریق فراهم‌سازی موقعیت‌های یادگیری متنوعی است که با آن‌ها تاب‌آوری معلمان تقویت می‌گردد. این موقعیت‌های یادگیری از طریق گذراندن واحدهای درسی حضوری و مجازی فراهم می‌گردد و در پایان دوره مدرک کارشناسی ارشد داده می‌شود. برخی از واحدهای درسی ارائه شده در این پروژه عبارت‌اند از: پداگوژی، مدل‌ها و رویکردهای تاب‌آوری در آموزش، شبکه‌سازی اجتماعی، تبدیل چالش‌ها به فرصت‌ها، پویایی گروهی و یادگیری تجربی، استفاده از منابع و فناوری اطلاعات و ارتباطات، یادگیری مشارکتی، همکاری خانه و مدرسه در آموزش، آموزش والدین، شبکه‌های حمایتی متخصصان آموزشی، تئوری‌های تغییر رفتار، ارتقای رفاه عاطفی، مشاهده و پژوهش مبتنی بر کارورزی، مراقبت روابط و رفتار مثبت در کلاس، کار تیمی، روش‌های کمی و کیفی تحقیق، مهارت‌های ارتباطی، ارتباط با والدین و متخصصان آموزشی و حل مسأله خلاق (سیف‌ای^۲ و همکاران).

تاب‌آوری را می‌توان با برنامه‌های کاربردی آموزش و بهبود داد و همچنین توسط تشویق فرد به خوش‌بینی، بینش عاطفی، داشتن زندگی متعادل و معنویت (یل‌ماز^۳، ۲۰۱۷). تاب‌آوری در هر سن و در هر سطحی رخ می‌دهد و سازه‌ای شناختی و قابل آموزش است یعنی تاب‌آوری پدیده‌ای ذاتی نیست بلکه از طریق تمرین، آموزش، یادگیری و تجربه حاصل می‌شود. امروزه انسان‌ها با تغییرات بسیاری در زندگی و محیط پیرامونشان مواجه

1. Education in Resilience and Awareness Cultivating
2. Cefai
3. Yilmaz

بررسی رابطه تاب‌آوری با سخت‌کوشی در دانشجو - معلمان دختر ...

هستند و این امر، موجب آن می‌گردد تا افراد در شرایط غیرقابل پیش‌بینی قرار گیرند. این شرایط غیرقابل پیش‌بینی، گاه شخص را در چالش‌های بزرگ قرار می‌دهد. از این‌رو، توانمندی‌های انسان و بروز نقاط قوت او می‌تواند به سازگاری و عملکرد مطلوب وی منجر شود و بهزیستی را برای انسان به ارمغان بیاورد. از این‌رو، تاب‌آوری به دلیل آن‌که به فرد کمک می‌کند تا از چالش‌های اجتماعی، مالی و یا احساسی به تعادل مجدد بازگردد و بیانگر توانایی فرد جهت سازش یافتگی مجدد در برابر غم، ضربه، شرایط نامطلوب و عوامل تنیدگی زای، زندگی است.

از آنجا که از یکسو تاب‌آوری سازهای روان‌شناختی بوده و از سوی دیگر ایجاد و تقویت آن نیازمند آموزشی چندوجهی است و با توجه به نیاز روزافزون جامعه به سرمایه‌های انسانی توانمند، شرایط اقتضا می‌کند که با شناخت صحیح عوامل مؤثر در راستای بهبود فضای علمی و تحصیلی دانشجو - معلمان کوشید و آن‌ها را جهت رویارویی با چالش‌های پیش‌رو، آماده کرد. همچنین دوره دانشجویی با توجه به شرایط ویژه آن، مانند دوری از خانواده، حجم زیاد دروس، رقابت‌های بسیار فشرده و ... می‌تواند زمینه‌ساز مشکلات فردی بسیاری برای دانشجو- معلمان شود بنابراین براساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود با برگزاری جلسات مشاوره روان‌شناسی برای دانشجو- معلمان، تاب‌آوری در آنان تقویت شود تا معلمانی سخت‌کوش تحویل جامعه داده شود بنابراین، توجه به رشد و تقویت تاب‌آوری و سخت‌کوشی، امری واجب و ضروری است.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش محدود بودن نمونه مورد بررسی از دانشجو- معلمان دختر رشته امور تربیتی است که این تعداد نمی‌تواند معرف کاملی برای جامعه باشد. بنابراین تعمیم دادن نتایج فقط به جامعه مورد نظر منطقی و امکان‌پذیر است و برای سطوح دیگر باید با رعایت احتیاط این کار را انجام گردد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های خود گزارش‌دهی تهیه شده‌اند که ممکن است سوگیری‌های پاسخ‌دهی در آنان وجود داشته باشد.

دانشگاه گیلان

۱۰۷

سال اول، شماره ۲
بهار ۱۴۰۲

منابع و مأخذ

- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۶). مقایسه سازه‌های شخصیتی سخت‌کوشی جامع‌گرایی و خود‌پیروی در ورزش‌های گروهی و فردی و تأثیر آن بر موفقیت ورزشی، *حرکت پاییز*، ۳۳، ۱۵۲-۱۳۵.
- پولادی ری‌شهری، علی؛ گلستانه، موسی. (۱۴۰۰). تعیین رابطه بین مکانیسم‌های دفاعی و سبک‌های هویت با تاب‌آوری در نوجوانان. *فصلنامه شناخت اجتماعی*، ۲۰(۱۰). ۱۹۹-۲۲۲.
- حق‌رنجبر، فرخ؛ کاکاوند، علی‌رضا؛ برجعلی، احمد؛ برماس، حامد. (۱۳۹۰). تاب‌آوری و کیفیت زندگی مادران دارای فرزندان کم‌توان ذهنی. *نشریه علوم رفتاری*، ۱(۱). ۱۷۹-۱۸۹.
- رجبیان، اعظم؛ اصغری، ابراهیم‌آباد. (۱۴۰۰). رابطه سخت‌کوشی و برون‌گرایی با عملکرد تحصیلی. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۲(۸)، ۹۸-۱۲۰.
- ذاکری‌زاده، آریتا. (۱۴۰۱). بررسی رابطه سخت‌کوشی و مؤلفه‌های آن با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ناحیه ۲ زاهدان. *پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۴۹(۵)، ۳۴۸-۳۶۲.
- علی‌زاده، مه‌زده؛ نمازی‌زاده، مهدی. (۱۳۹۹). ارتباط بین تاب‌آوری و سخت‌کوشی در ورزشکاران و مقایسه آن در رشته‌های اجتماعی (والیبال و بسکتبال) و انفرادی (شنا و دو و میدانی). *فصلنامه ایده‌های نوین روانشناسی*، ۵(۹): ۱-۱۴.
- محمدی، مسعود. (۱۳۸۴). بررسی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری در افراد در معرض خطر سوء مصرف مواد. رساله دکتری، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران.
- Bartone, P. T. (2006). Resilience under military operational stress: Can leaders influence hardiness. *Military Psychology*, 1, 131-148.
- Bartone, P. T. , Ursano, R. J. , Wright, K. M. , & Ingraham, L. H. (1989). The impact of a military air disaster on the health of assistance workers. *Journal of nervous and mental disease*, 177(6), 317-328.
- Brodeur, M. D (2009). Assessment of Resilience and its protective factors in outreach volunteers. B. A, Saint Anselm Colleg, 2004. M. A, Antioch University New England.
- Bonanno, G. A. , Galea, S. , Bucchiarelli ,A. , Vlahov ,D. (2007). What predicts psychological resilience after disaster? The role of demographics, resources, and life stress. *J Consult Clin Psychol*. 75(5): 671-82.

- Campbell-Sills, L. , Cohan, S. L. , & Stein, M. B. (2006). Relationship of resilience to personality, coping, and psychiatric symptoms in young adults. *Behavior Research and Therapy*, 44, 585-59913.
- Cefai, C. & Cavioni, V. (2014). Social and emotional education in primary school (Chapter 8). New York: Springer
- Cefai, C. , Colomeischi, A. , & Simoes, C. (2017). Enhancing Resilience through Teacher Education Project ENRETE. 6th ENSEC Conference Stockholm 7th -9th June.
- Delahajj, R., Gaillard, A. W. K., & Van Dam, K. (2010). Hardiness and the Response to Stressful Situations: Investigating Mediating Processes. *Personality and Individual Differences*, 49, 386-390.
- Kim, B. H. , Suh, K. H. (2021). The Relationships Between Hardiness and Life Satisfaction or Expectation of Korean Multicultural Children: Focused on Mediating Effect of Acculturative Stress Moderated by Resilience. *Front. Psychol.* 12: 663134. doi: 10.3389/fpsyg. 2021. 663134.
- Maddi, S. R. (2006). Hardiness: The courage to grow from stresses. *Journal of Positive Psychology*. <https://doi.org/10.1080/17439760600619609>
- Mansfield, C. , Beltman, S. , Price, A. & Mc Conney, A. (2012). “Don’t sweat the small stuff: Understanding teacher resilience at the chalk face, *Teaching and Teacher Education*, 28, 357-367.
- Sidheek, K. P. F. ; Satyanarayana, V. A. ; Sowmya, H. R. ; Chandra, P. S. (2017). Using the Kannada version of the Connor Davidson Resilience Scale to assess resilience and its relationship with psychological distress among adolescent girls in Bangalore, India. *Asian J. Psychiatry* , 30, 169–172.
- Soderstrom, M. , Dolbier, C. , & Leiferman, J. (2000). The relationship of hardiness, coping strategies, and perceived stress to symptoms of illness. *Journal of Behavioral medicine*, 23(3), 311-328.
- Vagni, M. , Maiorano, T. , Giostra, V. , & Pajardi, D. (2020). Hardiness and coping strategies as mediators of stress and secondary trauma in emergency workers during the COVID-19 pandemic. *Sustainability (Switzerland)*. <https://doi.org/10.3390/su12187561>.
- Waller, m. A. (2001). Resilience in ecosystemic context: evolution of the child. *American journal of orthopsychiatry*, 71, 290-297.
- Weathers, L.(2019) .On the relationship between resilience, meaning, and hardiness: a bi-factor exploratory and confirmatory analysis. *Electronic Theses and Dissertations*. <https://egrove.olemiss.edu/etd/1766>

- Yılmaz, E. B. (2017). Resilience as a strategy for struggling against challenges related to the nursing profession. *Chinese Nursing Research*. <https://doi.org/10.1016/j.cnre.2017.03.004>.

Investigating the Relationship between Resilience and Hardiness in Female Student Teachers of Farhangian University in Yazd

Shekoofeh Rahimpour, Zahra Sahoeeynoor, Nazanin Raeesi

Abstract

Farhangian University is education-oriented and its main mission is to provide, train, strengthen and improve human resources for education. This study investigates the relationship between resilience and hardiness among student teachers of Farhangian University in Yazd. The research method is descriptive and correlational. The population included all female bachelor students of educational science from Farhangian University, Fatima Al-Zahra (S) campus, Yazd city, in the academic year 2022-2023. The whole community was selected as a sample through the census method, but finally 73 people answered the questionnaires. The research tools included the resilience scale of Connor-Davidson (2003) and the hardiness scale of Barton. (1989). The collected data were analyzed using Pearson's correlation coefficient. The results of the Pearson correlation coefficient test showed that there is a positive and significant relationship between the components of both resilience and hardiness variables. Considering the important role of resilience and hardiness in the development of competence and professional qualifications of student teachers, it is necessary to plan for the growth and promotion of such abilities.

Keywords: resilience, hardiness, student teacher, Farhangian University Yazd